

Postanowienie z dnia 29 marca 2007 r.

II UZ 3/07

Nie można oprzeć skargi o wznowienie postępowania na rzekomym „wykryciu” okoliczności faktycznej i środka dowodowego (art. 403 § 2 k.p.c.) znanych stronie, a pominiętych przez sąd drugiej instancji na podstawie art. 381 k.p.c.

Przewodniczący SSN Katarzyna Gonera (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Zbigniew Myszkowski, Herbert Szurgacz.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 29 marca 2007 r. sprawy z wniosku Kazimierza H. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w K. o emeryturę, na skutek zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 30 listopada 2006 r. [...]

o d d a l i ł zażalenie.

U z a s a d n i e n i e

Skarżący Kazimierz H. wniósł 6 września 2006 r. skargę o wznowienie postępowania zakończonych wyrokami Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Koszalinie z 22 grudnia 2003 r. [...] oraz Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku z 16 marca 2005 r. [...].

Skargę o wznowienie postępowania oparto na podstawie wznowienia z art. 403 § 2 k.p.c. Skarżący powołał się na wykrycie zaświadczenia Rzemieślniczej Spółdzielni Pracy Szewców i Cholewkarzy „M.” w B. z 15 listopada 1960 r., z którego wynika, że był rzemieślnikiem od 20 września 1950 r. do 15 listopada 1960 r. Skarżący podniósł, że nie mógł przedstawić tego dokumentu w postępowaniu przed Sądem Okręgowym w Koszalinie, rozpoznającym sprawę [...], ponieważ nie był wówczas w jego posiadaniu, bezpośrednio zaś po jego odnalezieniu przesłał ten dokument do Sądu Apelacyjnego, rozpoznającego sprawę [...], który jednak pominął ten dowód na mocy art. 381 k.p.c. Skarżący wystąpił do Rzecznika Praw Obywatelskich o wniesie-

nie skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 16 marca 2005 r., jednak Rzecznik nie stwierdził podstaw do wniesienia skargi.

Sąd Okręgowy w Koszalinie, do którego wpłynęła skarga o wznowienie postępowania, postanowieniem z 9 października 2006 r. przekazał ją do rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Gdańsku jako właściwemu do rozpoznania sprawy (na podstawie art. 405 k.p.c.). Sąd Apelacyjny w Gdańsku postanowieniem z 30 listopada 2006 r. [...], odrzucił skargę o wznowienie postępowania wniesioną przez Kazimierza H. Sąd Apelacyjny stwierdził, że istota wznowienia postępowania jako nadzwyczajnego środka prawnego kierowanego przeciwko prawomocnemu orzeczeniu, wywołującego skutek w postaci powstania stanu postępowania sądowego istniejącego przed jego wznowieniem, wymaga dla zainicjowania takiego wznowienia wskazania przyczyn ściśle określonych w ustawie. Należy do nich, między innymi, późniejsze wykrycie środków dowodowych, które mogły mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu (art. 403 § 2 k.p.c.). Jednym z warunków dopuszczalności wznowienia postępowania jest wykazanie przez skarżącego w skardze przesłanek dopuszczalności wznowienia, które podlegają kontroli sądu z punktu widzenia zachowania warunków formalnych przewidzianych w art. 409 k.p.c. W ocenie Sądu Apelacyjnego, z uzasadnienia skargi wynika, że podstawa wznowienia określona przez skarżącego z powołaniem się na art. 403 § 2 k.p.c. w rozpoznawanej sprawie nie istnieje. Podstawa wznowienia postępowania określona w art. 403 § 2 k.p.c. odnosi się do okoliczności i dowodów w poprzednim postępowaniu w ogóle nieujawnionych i nieujawnialnych, bo wówczas stronom nieznanym. Nie odnosi się natomiast do okoliczności i dowodów jawnych, z materiału poprzedniego postępowania, a tylko niedostrzeżonych przez stronę. W przeciwnym razie skarga służyłaby korygowaniu błędów popełnionych przez stronę przy prowadzeniu poprzedniej sprawy, co nie należy do jej funkcji (por. postanowienie SN z 5 maja 1967 r., I PZ 20/67, OSNCP 1967 nr 1, poz. 209). Sąd Apelacyjny stwierdził, że skarżący na etapie postępowania apelacyjnego (w prawomocnie zakończonej sprawie) był już w posiadaniu dowodu w postaci zaświadczenia z 15 listopada 1960 r. Rzemieśniczej Spółdzielni Pracy Szewców i Cholewkarzy „M.” w B. Wówczas, w czasie toczącego się postępowania apelacyjnego, w celu uwzględnienia w materiale dowodowym tego zaświadczenia ubezpieczony powinien był wykazać, że nie mógł powołać się na ten dowód w postępowaniu przed Sądem Okręgowym, wykazując to poprzez podanie okoliczności, które mu to uniemożliwiały, tak aby Sąd Apelacyjny

dowód ten uwzględnił. Wnioskodawca na takie okoliczności w odpowiednim czasie się nie powołał, co spowodowało pominięcie zaświadczenia w postępowaniu apelacyjnym.

W konsekwencji Sąd Apelacyjny uznał, że skarżący faktycznie nie wykazał w skardze żadnej z podstaw wznowienia przewidzianych w art. 401-404 k.p.c. Inaczej mówiąc, skarżący nie oparł skargi o wznowienie postępowania na ustawowej podstawie wznowienia, określonej przez obowiązujące przepisy. W tej sytuacji skarga o wznowienie jako nieoparta na ustawowej podstawie wznowienia podlegała odrzuceniu na mocy art. 410 § 1 k.p.c.

Powyższe postanowienie zaskarżył w całości zażaleniem pełnomocnik ubezpieczonego, zarzucając błędną wykładnię art. 403 § 2 k.p.c. i art. 410 § 1 k.p.c. Pełnomocnik ubezpieczonego wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i uwzględnienie złożonej skargi. W zażaleniu pełnomocnik skarżącego podniósł, że uzasadniając istnienie podstawy restytucyjnej z art. 403 § 2 k.p.c. ubezpieczony powołał się na to, że zaświadczenie o zatrudnieniu z 15 listopada 1960 r. wystawione przez Rzemieśniczą Spółdzielnię Pracy Szewców i Cholewkarzy „M.” w B. odnalazł po wydaniu przez Sąd Okręgowy w Koszalinie wyroku z 22 grudnia 2003 r. i dlatego przedstawił je Sądowi Apelacyjnemu w Gdańsku. Sąd ten pominął przedstawiony dowód na podstawie art. 381 k.p.c. Ubezpieczony nie był w postępowaniu apelacyjnym reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika i nie wskazał okoliczności, które uniemożliwiły mu przedstawienie tego dowodu przed Sądem Okręgowym, aby Sąd Apelacyjny dowód ten rozpatrzył. W złożonej skardze o wznowienie postępowania ubezpieczony powołał się na wykrycie nowego dowodu.

Sąd Apelacyjny odrzucił skargę na podstawie art. 410 § 1 k.p.c. Skarżący podniósł, że według postanowienia Sądu Najwyższego z 14 stycznia 1999 r., II UKN 417/98, OSNP 2000, nr 6, poz. 254, odrzucenie skargi o wznowienie postępowania w trybie art. 410 § 1 k.p.c. może nastąpić tylko wtedy, gdy skarga nie opiera się na ustawowej podstawie wznowienia, nie zaś gdy podstawa ta nie jest merytorycznie uzasadniona. Ponadto, sąd drugiej instancji jest właściwy do rozpoznania skargi o wznowienie z przyczyn restytucyjnych (art. 403 § 2 k.p.c.) jedynie wtedy, gdy zmienił zaskarżony wyrok i orzekł co do istoty sprawy, a nie gdy oddalił środek zaskarżenia (art. 405 k.p.c.), co miało miejsce w niniejszej sprawie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest bezzasadne. Zgodnie z art. 403 § 2 k.p.c., można żądać wznowienia w razie późniejszego wykrycia takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. Jak wynika z dotychczasowego orzecznictwa Sądu Najwyższego, dotyczącego art. 403 § 2 k.p.c., nowe okoliczności faktyczne lub środki dowodowe, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, to takie fakty i dowody, z których strona nie mogła skorzystać w postępowaniu prawomocnie zakończonym. "Wykrycie" w rozumieniu powołanego przepisu oznacza odnalezienie okoliczności faktycznych lub środków dowodowych w poprzednim postępowaniu nieujawnionych, bo nieznanymi stronom. Nie odnosi się zatem do okoliczności i dowodów ujawnionych w zakończonym prawomocnie postępowaniu i znanych w tym postępowaniu stronie wnoszącej skargę.

Wykrycie okoliczności faktycznych lub dowodów w rozumieniu art. 403 § 2 k.p.c. dotyczy faktów i środków dowodowych, które - poza przesłanką ich nieujawnienia w postępowaniu prawomocnie zakończonym - były dla strony skarżącej wówczas „nieujawnialne”. Przepis ten obejmuje zatem fakty nieujawnialne albo stronie nieznanymi i dla niej niedostępne. Fakty natomiast ujawnialne, czyli te, które strona powinna znać, bo miała możliwość dostępu do nich, nie są objęte hipotezą tego przepisu (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 4 marca 2005 r., III CZP 134/04, LEX nr 151652). Ponadto z brzmienia art. 403 § 2 k.p.c. wynika, że „wykrycie” nie odnosi się do okoliczności i dowodów jawnych z materiału poprzedniego postępowania, a tylko niedostrzeżonych przez stronę (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 15 maja 1968 r., I CO 1/68, OSNCP 1969 nr 2, poz. 36).

Słusznie Sąd Apelacyjny w zaskarżonym postanowieniu przyjął, że w przypadku skarżącego nie można mówić o późniejszym wykryciu takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których nie mógł on skorzystać w poprzednim postępowaniu. Skarżący nie tylko mógł skorzystać w poprzednio zakończonym postępowaniu z kserokopii zaświadczenia wystawionego 15 listopada 1960 r. przez Rzemieślniczą Spółdzielnię Pracy Szewców i Cholewkarzy „M.” w B., ale nawet z dowodu tego skorzystał. Przedstawił bowiem kserokopię zaświadczenia Sądowi Apelacyjnemu w postępowaniu apelacyjnym. Pominięcie tego dowodu przez Sąd Apelacyjny na podstawie art. 381 k.p.c. nie

może być traktowane jako pozbawienie skarżącego możliwości skorzystania z niego w poprzednio zakończonym postępowaniu w rozumieniu art. 403 § 2 k.p.c.

W rozpoznawanej sprawie nie można zatem mówić o oparciu skargi o wznowienie postępowania na ustawowej podstawie wznowienia. W postępowaniu apelacyjnym w prawomocnie zakończonej sprawie, której dotyczy skarga o wznowienie, skarżącemu znany był dowód w postaci zaświadczenia o zatrudnieniu z 15 listopada 1960 r. Sąd Apelacyjny, odnosząc się w uzasadnieniu prawomocnego wyroku do tego dowodu, podniósł, że ubezpieczony w żaden sposób nie uprawdopodobnił, aby zaświadczenia tego nie mógł powołać nie tylko podczas składania do organu rentowego wniosku o emeryturę, ale także w postępowaniu przed Sądem Okręgowym jako sądem pierwszej instancji, przed którym wnosił o ustalenie okresu jego zatrudnienia w Rzemieśniczej Spółdzielni Pracy „M.” w B. Skarżący, będący adresatem zaświadczenia z 15 listopada 1960 r., złożonego do akt sądowych jedynie w kserokopii, nie uprawdopodobnił przyczyn, dla których nie dołączył tego zaświadczenia zarówno do pierwotnego, jak i do ponownego wniosku o emeryturę, a także przyczyn, dla których nie przedłożył oryginału tego zaświadczenia. Z tych względów Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 381 k.p.c., pominął przeprowadzenie dowodu ze złożonego w postępowaniu apelacyjnym zaświadczenia. Zaświadczenie, na które powołuje się skarżący w skardze o wznowienie postępowania, nie może być w tych okolicznościach traktowane jako nowy, „wykryty”, środek dowodowy, z którego skarżący nie mógł skorzystać w poprzednim postępowaniu. W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny słusznie uznał, że powołany przez skarżącego środek dowodowy w postaci zaświadczenia o zatrudnieniu z 15 listopada 1960 r., będąc znaną wcześniej skarżącemu okolicznością sprawy, nie może być zakwalifikowany jako późniejsze wykrycie nowych okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których skarżący nie mógł skorzystać w poprzednim postępowaniu (art. 403 § 2 k.p.c.). Dla oceny, że nie doszło do późniejszego wykrycia okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu, nie ma znaczenia pominięcie przedmiotowego dowodu przez Sąd Apelacyjny w zakończonym postępowaniu na podstawie art. 381 k.p.c. Niemożność skorzystania w poprzednim postępowaniu z określonych okoliczności faktycznych lub środków dowodowych nie ma miejsca wówczas, gdy istniała obiektywna możliwość powołania ich w tym postępowaniu, a tylko na skutek opieszałości, zaniedbania, zapomnienia czy błędnej oceny potrzeby powołania się na

nie, strona tego nie uczyniła (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 lutego 1999 r., II CKN 807/98, postanowienie Sądu Najwyższego z 12 lutego 2004 r., V CZ 158/03, niepublikowany).

Nieuzasadniony jest również zarzut naruszenia art. 410 § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem, sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie przepisanego terminu, niedopuszczalną lub nieopartą na ustawowej podstawie; postanowienie może być wydane na posiedzeniu niejawnym. Pełnomocnik skarżącego twierdzi, że chociaż skarżący oparł skargę na ustawowej podstawie wznowienia, a mianowicie na „nowym” dowodzie w postaci zaświadczenia o zatrudnieniu, z którego nie mógł skorzystać w poprzednim postępowaniu, Sąd Apelacyjny odrzucił jego skargę powołując się na treść art. 410 § 1 k.p.c. Tymczasem, według skarżącego, odrzucenie skargi o wznowienie postępowania na podstawie art. 410 § 1 k.p.c. może nastąpić tylko wtedy, gdy skarga nie opiera się na ustawowej podstawie wznowienia, nie zaś gdy podstawa ta nie jest merytorycznie uzasadniona. Z argumentacji prawnej pełnomocnika skarżącego zdaje się wynikać, że utożsamia on formalne powołanie się na jedną z ustawowych przyczyn wznowienia (w tym przypadku podstawę wymienioną w art. 403 § 2 k.p.c.) z oparciem skargi na ustawowej podstawie wznowienia. Pogląd ten nie jest słuszny.

W orzecznictwie przyjmuje się - i jest to stanowisko dominujące - że skarga podlega odrzuceniu nie tylko wtedy, gdy powołana w niej podstawa wznowienia została sformułowana w sposób nieodpowiadający ustawie, ale także wówczas, gdy przedstawione w niej okoliczności wprawdzie dałyby się formalnie zakwalifikować jako przewidziana w ustawie podstawa wznowienia, jednak w rzeczywistości podstawa ta nie występuje (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 19 maja 2005 r., II CZ 41/05, niepublikowane.; z 21 października 2005 r., III CZ 82/05, niepublikowane; z 25 października 2006 r., III CZ 65/06, niepublikowane; z 27 października 2006 r., I CZ 43/06, niepublikowane; z 14 grudnia 2006 r., I CZ 103/06, niepublikowane). Z tych przyczyn za chybiony uznać należy zarzut naruszenia art. 410 § 1 k.p.c. przez wydanie w rozpoznawanej sprawie postanowienia odrzucającego skargę. Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że wydając zaskarżone postanowienie Sąd Apelacyjny nie naruszył ani art. 403 § 2 k.p.c., ani art. 410 § 2 k.p.c.

Skarżący w zażaleniu podniósł ponadto, nie konstruując jednak zarzutu naruszenia art. 405 k.p.c., że sąd drugiej instancji jest właściwy do rozpoznania skargi o wznowienie z przyczyn restytucyjnych jedynie wtedy, gdy zmienił zaskarżony wyrok i

orzekł co do istoty sprawy, a nie gdy oddalił środek zaskarżenia. Stanowisko to nie jest uzasadnione. W najnowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego przeważa pogląd, zgodnie z którym model obowiązującego obecnie systemu środków odwoławczych jednoznacznie przemawia na rzecz tezy, że sąd drugiej instancji orzeka co do istoty sprawy zarówno wtedy, gdy zmienia wyrok sądu pierwszej instancji, jak również wówczas, gdy oddala apelację (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 13 stycznia 2005 r., III CZP 77/04, OSNC 2005, nr 12, poz. 200 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2004 r., III CZP 11/04, OSNC 2004 nr 12, poz. 206 i przytoczone w nich inne niepublikowane orzeczenia Sądu Najwyższego). Sąd odwoławczy rozpoznaje sprawę merytorycznie i samodzielnie dokonuje oceny prawnej, z ograniczeniem wynikającym z granic zaskarżenia. Postępowanie przed nim ma zatem nie tylko charakter kontrolny, ale również rozpoznawczy. Oddalenie apelacji jest efektem rozpoznania istoty sprawy, w którym sąd ten daje wyraz swej ocenie zasadności wyroku sądu pierwszej instancji. Należało zatem uznać, że sąd drugiej instancji, który oddalił apelację, był sądem właściwym do rozpoznania skargi o wznowienie postępowania opartej na podstawie art. 403 § 2 k.p.c. (uchwała SN z 13 stycznia 2005 r., III CZP 77/04), ponieważ orzeczenie sądu drugiej instancji oddalające apelację jest orzeczeniem co do istoty sprawy w rozumieniu art. 405 zdanie drugie k.p.c. (postanowienie SN z 21 kwietnia 2004 r., III CZP 11/04).

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. oddalił zażalenie.

=====